

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 8/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského o návrhu **Mestského súdu Bratislava II** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 391 ods. 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

rozhodol:

Návrh **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 4. apríla 2024 doručený návrh Mestského súdu Bratislava II (ďalej len „mestský súd“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 391 ods. 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), podľa ktorého *ak odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvej inštancie a vráti mu vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je povinný v odôvodnení rozhodnutia uviesť aj to, ako má súd prvej inštancie vo veci ďalej postupovať*, s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

I.1. Konanie na mestskom súde:

2. Mestský súd uznesením zo 14. marca 2024, ktoré nadobudlo právoplatnosť 25. marca 2024, podľa § 162 ods. 1 písm. b) CSP prerušil konanie sp. zn. B1-5P/21/2021 o návrhu matky z 21. decembra 2021 na úpravu práv a povinností rodičov k ich maloletému synovi. V tomto konaní rozsudkom z 8. marca 2023 maloletého zveril do striedavej osobnej starostlivosti rodičov s tým, že výživné sa neurčuje. Na odvolanie matky, ktorej návrh bol zamietnutý, bol tento rozsudok okresného súdu uznesením krajského súdu č. k. 13CoP/60/2023-1184 z 19. decembra 2023 zrušený a vec bola vrátená mestskému súdu.

3. Podľa krajského súdu má mestský súd ďalej postupovať tak, že v súčinnosti s účastníkmi konania zistí skutočný stav veci. Preto má nariadiť pojednávanie, vyzvať účastníkov, aby s odôvodnením navrhli dôkazy, a doplniť dokazovanie (znalecký posudok, dopyty školy) pre účely následného posúdenia splnenia kritérií striedavej osobnej starostlivosti. Okrem toho má mestský súd zväziť uloženie výchovného opatrenia, vykonanie opakovaného pohovoru s maloletým a rodičom navrhnúť dobrovoľné podrobenie sa psychologickému poradenstvu. Mestský súd ma tiež vykonať dôkazy smerom k určeniu vyživovacej povinnosti. Pritom má zabezpečiť a vyhodnotiť dôkazy o príjme rodičov zo závislej činnosti a z iných zdrojov a zistiť obchodné spoločnosti, v ktorých má otec majetkovú účasť alebo je v nich konateľom, a vyhodnotiť účtovné závierky, daňové priznania a podobne týchto obchodných spoločností. Podľa toho má mestský súd určiť priemerný čistý mesačný príjem rodičov. Napokon má mestský súd ustáliť výdavky rodičov a maloletého.

4. Mestský súd v uznesení o prerušení konania dospel k záveru, že § 391 ods. 3 CSP nie je v súlade s ústavou a dohovorom. S prerušením konania otec maloletého na rozdiel od matky súhlasil a opatrovník maloletého ponechal rozhodnutie na súd. Mestský súd je toho názoru, že pokyny krajského súdu zasahujú do jeho nezávislosti, sú nehospodárne a môžu ovplyvniť priebeh a dĺžku konania zbytočným dokazovaním. Zdôrazňuje svoj bezprostredný kontakt s účastníkmi a vykonávanými dôkazmi, od čoho sa odvíjajú aj jeho rozhodnutia o nariadení ďalšieho dokazovania. Pritom je na ňom, aké dôkazy vykoná, keďže z právnej úpravy nevyplýva povinnosť vykonať určité dôkazy. Činnosť súdov prvej inštancie v rodinnoprávných veciach považuje za nenahraditeľnú.

I.2. Odôvodnenie návrhu mestského súdu:

5. Splnenie podmienky podľa čl. 144 ods. 2 ústavy, konkrétne súvis § 391 ods. 3 CSP s jeho vecou, mestský súd po citácii záverov rozhodnutí ústavného súdu identifikuje v tom, že koná o úprave výkonu rodičovských práv a povinností a „*použitie napadnutej časti právneho predpisu je dôležité pre ďalšie konanie, o ústavnosti ktorého má dôvodné pochybnosti*“. Podľa mestského súdu „*aplikácia... ustanovenia je v prerokúvanej veci nepochybne rozhodná pre samotné súdne konanie*“.

6. Čo sa týka nesúladu § 391 ods. 3 CSP s čl. 48 ods. 2 ústav a čl. 6 ods. 1 dohovoru, mestský súd zdôrazňuje, že nenamieta § 391 ods. 2 CSP, podľa ktorého je po zrušení rozhodnutia viazaný právnym názorom odvolacieho súdu. Poukazmi na odôvodnenia rozhodnutí ústavného súdu dokumentuje potrebu rýchleho nariadenia pojednávania, strohého dokazovania a eliminovania zbytočných kasačných rozhodnutí v rodinnoprávných veciach (III. ÚS 213/2022, III. ÚS 161/2023). Ďalej kritizuje jednotlivé pokyny krajského súdu. Uvedomuje si potrebu nariadenia pojednávania, no za nadbytočné považuje vyzývať účastníkov, aby na pojednávaní predkladali ďalšie dôkazy. Zbytočným považuje znalecké dokazovanie, keďže maloletý je už dlhšie v striedavej starostlivosti. Ako nepodstatné hodnotí vypočúvanie učiteľky ohľadne detailných tvrdení matky o únave maloletého v škole. Zdôrazňuje, že maloletý bol už dvakrát na súde vypočutý a bolo zistené, že má pozitívne väzby k oboj rodičom. V súvislosti s tvrdenou potrebou poskytnutia poradenstva rodičom uvádza, že mediácia im bola ponúknutá a bez výsledku ju využili. K prieskumu majetkových pomerov otca na základe jeho účasti v obchodných spoločnostiach mestský súd uviedol, že vykonanie takéhoto dokazovania by si vyžiadalo znalca z odboru ekonomiky. Považuje

to za nehospodárne a uzaviera, že dôkazy podsúvané krajským súdom sú zbytočné a vzniká riziko prietáhov konaní.

7. Čo sa týka nesúladu § 391 ods. 3 CSP s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, mestský súd uvádza, že pokyny krajského súdu zasahujú do jeho nezávislosti. Zdôrazňuje, že má bezprostredný kontakt s účastníkmi konania, voľne hodnotí dôkazy a z procesnej úpravy nevyplýva povinnosť vykonať určité dôkazy. Nestotožňuje sa s tým, ako má podľa krajského súdu vo veci ďalej postupovať. Na to bez nadväznosti na predchádzajúcu argumentáciu doslovne cituje z rozhodnutia ústavného súdu (PL. ÚS 52/1999), ktoré sa týkalo platových pomerov sudcov, a z rozhodnutia (II. ÚS 379/09), podľa ktorého súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj vykonávanie dôkazov na zistenie skutkových okolností podstatných pre právne posúdenie.

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

8. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní návrhu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zistil, že je daný dôvod na jeho odmietnutie. Podanie návrhu na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1 ústavy súdom je podmienené čl. 144 ods. 2 ústavy a naň nadväzujúcim § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde. Súdom namietané ustanovenie zákona musí súvisieť s prejednávanou vecou.

9. Podaniu návrhu musí predchádzať rozhodovacia činnosť všeobecného súdu, v rámci ktorej je potrebné vyložiť a aplikovať všeobecne záväzný právny predpis, ktorého nesúlad mieni všeobecný súd v konaní pred ústavným súdom uplatniť. Všeobecný súd môže napadnúť len také ustanovenie zákona, ktorého použitie (teda nutnosť subsumpcie zisteného skutkového stavu pod právnu normu v ňom vyjadrenú) možno v konaní pred všeobecným súdom rozumne očakávať. Všeobecný súd je aktívne legitimovaný len na taký návrh derogačného nálezu, ktorý má potenciál reálne ovplyvniť jeho meritórne rozhodnutie v konkrétnom základnom konaní (PL. ÚS 7/04, PL. ÚS 12/2012, PL. ÚS 3/2014, PL. ÚS 1/2018, PL. ÚS 6/2021).

10. Nemožno dospieť k záveru, že by mestský súd v ďalšom konaní musel použiť § 391 ods. 3 CSP. Rovnako pod toto ustanovenie zákona nebude musieť podriaďiť skutkový stav, ktorý v ďalšom dokazovaní zistí. Napokon možno vylúčiť, že namietané ustanovenie má potenciál ovplyvniť jeho rozhodnutie vo veci. Namietané ustanovenie zákona odvolaciemu súdu v civilnom procese ukladá osobitnú povinnosť uviesť aj to, ako má súd prvej inštancie vo veci po zrušení jeho rozhodnutia ďalej postupovať. Toto osobitné oprávnenie odvolacieho súdu nie je spôsobilé ovplyvniť to, čo mestský súd ako súd prvej inštancie v ďalšom konaní zistí a ako zistené skutočnosti právne posúdi.

11. Z negatívneho vnímania spôsobu inštruktáže v odôvodnení zrušujúceho uznesenia krajského súdu nemožno vyvodiť, že by mestský súd musel aplikovať alebo vykladať § 391 ods. 3 CSP. Splnenie podmienky súvisu namietaného ustanovenia s prejednávanou vecou nemožno vyvodiť ani z mestským súdom tvrdených nesprávností odôvodnenia uznesenia krajského súdu. Nejde o nedostatky namietaného ustanovenia, ale o mestským súdom subjektívne vnímané nedostatky zrušujúceho uznesenia krajského súdu. Z nedostatku adresnosti či subjektívneho vnímania

nesprávnosti namietanej pasáže odôvodnenia uznesenia krajského súdu nemožno dospieť k tomu, že by § 391 ods. 3 CSP súvisel s vecou prejednanou mestským súdom.

12. Mestský súd koná vo veci úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu. V ďalšom konaní bude nevyhnutne aplikovať ustanovenia zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) a na základe § 2 ods. 1 CMP aj ustanovenia CSP. Pôjde však o ustanovenia, ktoré upravujú konanie v prvej inštancii, no nie o ustanovenia o opravných prostriedkoch, kam je systematicky zaradené aj namietané ustanovenie § 391 ods. 3 CSP. Po skončení dokazovania mestský súd na zistený skutkový stav bude aplikovať ustanovenia zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zo zrušujúceho uznesenia krajského súdu vyplýva, že mestský súd tieto ustanovenia neaplikoval správne. Z nestotožnenia sa s týmto odôvodnením však nemožno vyvodiť, že mestský súd použije § 391 ods. 3 CSP.

13. Vylúčenie možnosti aplikácie § 391 ods. 3 CSP mestským súdom v ďalšom konaní tak vedie k záveru, že toto ustanovenie nemá súvis s vecou prejednanou mestským súdom, čo vylučuje splnenie podmienky prejudiciality podľa čl. 144 ods. 2 ústavy a § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde. Preto je návrh podaný zjavne neoprávnenou osobou a ako taký bol podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde odmietnutý.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2024

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky